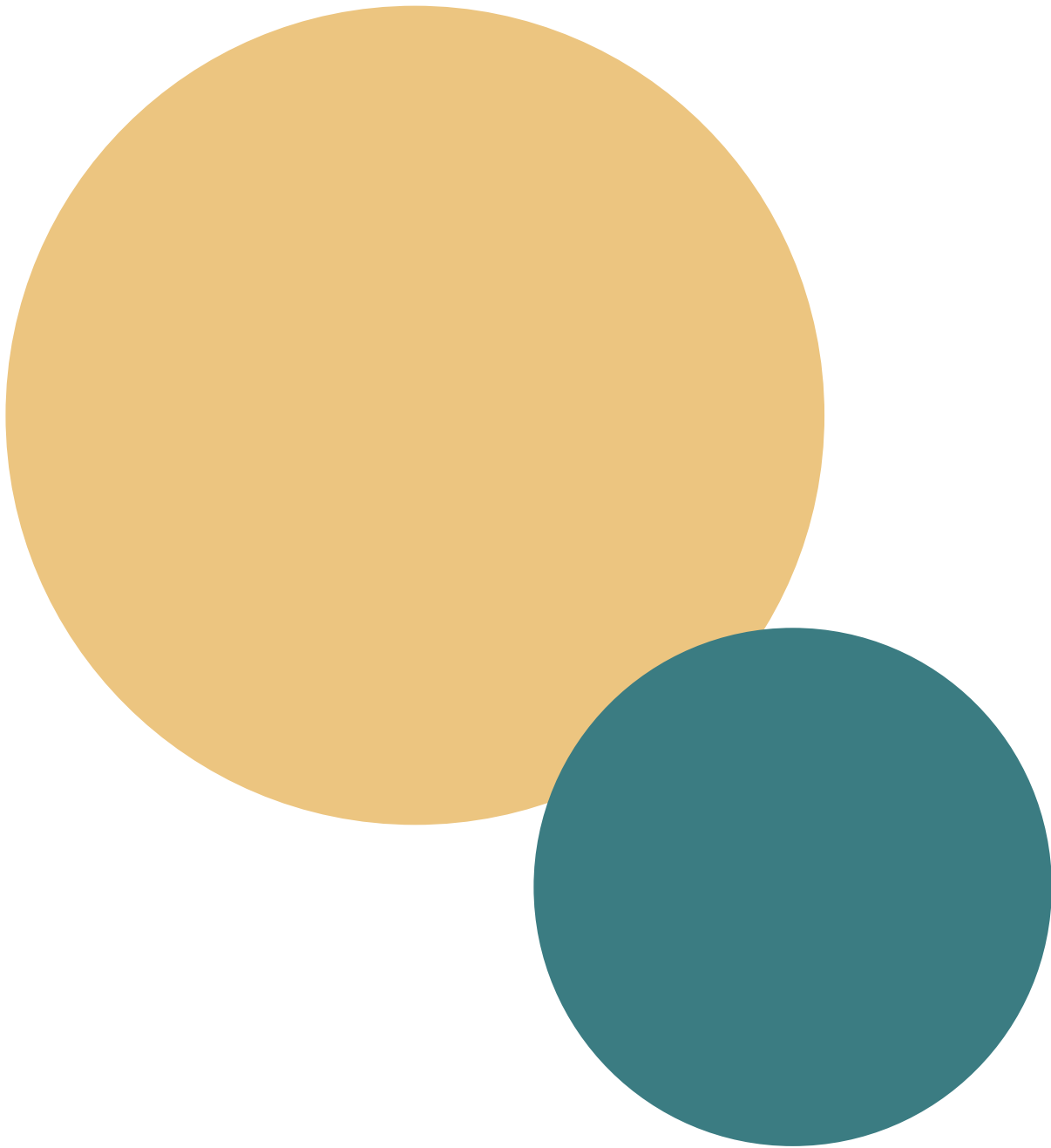

ATORNERLUINEQ AKIORNIARLUGU ATAATSIMUT

Kalaallit Nunaanni meeqqanik innarluutilinnik
kinguaassiutigut atornerluineq pillugu nalunaarusiaq

Kolofoni

Saqqummersitsisoq: Tilioq 2024

Oqaasertai aamma aqqissuussaanera: Emma Christensen

Assit Foto: Unsplash

Nutserisoq: Athena Mathæussen

Ilusilersuisoq: Ivalu Risager // irisager.gl

Imarisai

Kinguaassiutitigut atornerluinerit suunuku?	5
Inuit annikinnerusumik piginnaasallit	6
Sulisut	8
Kinguaassiutitigut atornerlugaasinamermit ilisarnaatit	8
Pasitsaassineq aamma nalunaarutiginninneq	8
Qanoq nalunaarutiginnittoqartarpa?	9
Qanoq nalunaarutiginnittoqartarpa?	10
Peqqinnartumik atoqateqartariaatsimik tapersersuineq	10
Suliassaqarfik pillugu ilisimasaqarnerulerit	11
Aqutsisut	12
Nalunaarutit	12
Sulisunik nutaanik atorfinitsitsivit?	13
Najukkami kinguaassiutit pillugit politikkimik suliaqarneq	13
Peqqinnissaqarfimmik suleqateqarneq	14
Najukkami aalajangiisartut	16
Suliniutit sulisunut innuttaasunullu sammivillit	16
Innuttaasunut paasititsiniaanerit iluaqtissallu	17
Nalunaarutiginninnissamut aqqutit ersarinnerusut ajornannginnerusullu	17
Suliniutit innuttaasunut annikinnerusumik piginnaasalinnut sammivillit	18
Aaqqissuussineq aamma suleqatigiinneq	20
Najukkami kinguaassiutit pillugit politikkimik sananissinni sammisat eqqartorsinnaasat pillugit ilisserut	24

Ilisarititsineq

Ilitsersuut una isumassarsianik, ilissi suliffissinni, aqutsisutut kiisalu najukkami aalajangiisarutut, meeqqanik innarluutilinnik atonerluisarneq pillugu pinaveersaartitsilluni suliniutinik tapersiisinaanermut, maluginnissinaanermut, nalunaaruteqarnissamut aamma politiiñut nalunaaruteqarnissamut isumassarsianik imaqarpoq.

Suliniutit meeqqanut avatangiisinik isumannaatsunik pilersitseqataasinnaapput, atonerlugaanissamut aarlerinaammik annikillisisinnaallutik kiisalu tapersersuinissamut periarfissanik pilersitsisinnaallutik. Atonerluisoqassagaluarpat, meeqqat toqqissisimanartumik peroriartuinarnissaannut qulakkeerinnissinnaapput.

Tamatta iliuuseqarutta, eqqortunik alloriartarutta aamma suliffeqarfinni aaqqiisutinik qulakkeerinnikkutta kiisalu ajornartorsiut qanoq isumagineqassanersoq ilisimagutsigu – matuma ataani meeqqat qanoq oqaloqatigineqartarnersut aamma taamaattoqarpat qanoq eqqortumik qisuariassanerluta – qulakkeerineqataasinnaavugut, meeqqat atonerlugaaffiunngitsumi peroriartornissaannut. Tamatuma saniatigut periarfissanik pilersitsisinnaavugut, meeqqanut atonerlugaasimasunut, mamisarsimallutik aamma kanngusuuteqaratik misigisimasanillu kingunerluuteqaratik perornissaannut periarfissiilluta. Aaqqissugaanernik systeminillu, meeqqanut sanngiinnerpaamik inissisimasunut atonerlugaanissamut illersuiffiusunik pilersitsisinnaagutta, peqatigitillugu meeqqat tamarmik – innarluuteqarunik imaluunniit innarluuteqanngikkunik – isumannaatsumik kiffaanngissuseqarlutillu peroriartornissaannut tunngaviliisinnaavugut.

Ilitsersuut una suliniummut annerusumut ilaavoq: Atonerluineq akiorniarlugu ataatsimut. Tiliup tungaanit suliniummik kissaatigaarput meeqqanik innarluutilinnik kinguaassiutitigut atonerluisarneq unitsissallugu. Suliniummik takutinneqarpoq, ajornartorsiut Kalaallit Nunaanni qanoq isikkoqarnersoq, kingunerluutai kiisalu iluarsiiviginiarlugu tamatta qanoq iliuuseqarsinnaanerput pillugu ilisimasanik aamma tunniussilluni. Ilitsersuut atorneqarsinnaavoq inuit ataasiakkaat najukkami allannguiniarlutik qanoq iliuuseqarsinnaanerput pillugu isumassarsiorfittut. Suliniummi immikkoortut ilaat Naalakkersuisunut aamma Inatsisartunut kiisalu innuttaasunut aamma meeqqanut innarluutilinnut qanigisaasunut atortussanik tunniussissapput.

Ilitsersuummi matumani siunnersuutitut tunngaviupput nalunaarusiarput matuma assiganik qulequtaqartoq, nunanit tamalaanit inner-suussutit kiisalu Kalaallit Nunaanni suliamik suliaqartunit, Tiliup oqaloqatigisimasaanit siunnersuutit.

Kinguaassiutitigut atornerluinerit suunuku?

"Kinguaassiutitigut atornerluineq pisarpoq, meeraq kinguaassiutitigut iliuitsinut, annertussusaanik paasisinnaanngisaminut, ineriartornikkut piareersimaffiginngisaminut taamaattumillu akuersissutigisinnaanngisaminut ilanngunneqarpat, aamma/imaluunniit iliuitsinik taamaattunik, inuiaqatigiinni inooqataanermi imaluunniit inatsisitigut ileqqunik qaangiinermi."

— Henry C. Kempe (1978)

Meeqqanik kinguaassiutitigut atornerluinerup nassuiaataa tassaavoq, meeqqap aamma inersimasup (imaluunniit meeqqap allap) akornanni sunniivigeqatigiinneq sunaluunniit, meeraq pinerluttuliortumit kinguaassiutitigut ikummassaanermut atorneqarpat imaluunniit isiginnaartuutinneqarpat. Kalaallit Nunaanni meeqqatut isigineqartarput, 15-it ataallugit ukiullit, maanakkut atoqateqarsinnaanermut ukiut minnerpaaffigisaat. Ilanngullugu sulii inatsisinik unioqutitsineruvoq, meeraq 15-it 17-illu akornanni ukioqarpat, atornerluisorlu isumassuisuuppat, tamanna pikkajuttarpoq meeqqanut innarluutilinnut.

Kinguaassiutitigut atornerluineq attuualaarinninnermik imaqarsinnaavoq, aammali timikkut attuanani pisinnaalluni. Tamatuma imarisinnaavai voyeurisme (meeqqap timaanik isiginniniaaneq), exhibitionisme (nammineq timimik meeqqamut takutitsineq), kinguaassiutitigut atornerluinernik immiussineq agguaanerlu (aamma meeqqanik atoqateqarnermik takutitsinerut ilisimaneqartoq), meeqqamut pornonik isiginnaartitsineq, imaluunniit meeqqamik groome-rineq, tamanna isumaqarpoq, inuup meeqqamik uukapaasiarinnilluni aappariilersitsineq. Taakku tamarmik qanimut imaluunniit onlinekkut pisinnaapput, meeqqallu tamarmik eqqorneqarsinnaapput.

Inuit annikinnerusumik piginnaasallit

Nunani tamalaani ilisimatusarnerit naapertorlugit meeqqat innarluutillit, meeqqanut innarluuteqanngitsunut sanilliullugit kinguaassiutitigut atonerlugaanissamut 3-4-riaammik aarlerinartorsiornerusarput. Pingaartumik meeqqat paasisinnaassutsikkut silatussutsikkullu innarluutillit eqqorneqajanerupput.

Meeqqat innarluutillit tamarmik aarlerinartorsiunngillat, immaqalu toqqaannartumik atassuteqanngilaq innarluuteqarneq aamma atonerlugaanissamut aarlerinartorsiorneruneq. Pissutsinilli peqarpoq aarlerinaammik annertusaasinnaasunik, soorlu:

- **Isumassuisunik pinngitsuuisinnaannginneq**
- **Attaveqarniarnermi ajornartorsiutit:** Meeqqat paasisinnaassutsikkut imaluunniit maluginiutsitsigut innarluutillit ilaat kinguaassiutitigut qaninngoormut naameernissamut imaluunniit atonerluinermik nalunaarutiginninnissamut ajornartitsisinnaapput.
- **Mattusimaneq:** Meeqqat innarluutillit peqatiminnit inersimasunillu mattusimanerusinnaapput, tamannalu ikiortissarsiornissamut periarfissaannik killeqartitsisinnaavoq.
- **Imminut naleqartinneq appassisoq:** Tamanna uukapaatitaanissamut eqqorneqajanerulersitsisarpoq.
- **Tatiginninnermik amigaateqarneq:** Meerarpassuit innarluutillit atonerlugaasimaneq pillugu oqaluttuaraangamik, upperineqannginneq misigisarpaat.
- **Meerarpalussaaneq:** Inuppasuit isumaqartarput, inuit innarluutillit kinguaassiutitigut pisariaqartitsineq ajortut, tamatuma nassatarisinnaavaa killiinnut pisinnaatitaaffiinnullu eqqumaffiginninnginneq.
- **Kinguaassiutinik ilinniartitsinermik amigaateqarneq:** Meerarpassuit innarluutillit naammaginaratumik kinguaassiutinik ilinniartinneqarneq ajorput, tamannalu eqqorneqarsinnaanermik annertusaasarpog.

Meeqqat innarluutillit tamarmik kinguaassiutitigut atonerlugaanissamut aarlerinartorsiornerusarput, innarluut sunaagaluarpalluunniit. Taamaattumik aalajangiisuvoq, sapinngisamik pitsaanerpaamik illersorniarlugit, aarlerinaatit taakku miserratiginagillu iliuuseqarfigissagigut.

Sulisut

Atorfilitut akisussaaffeqarputit kiisalu pinaveersaartitsisussaallutit aamma atornerluineq pillugu pasitsaassaqaruit pisunik isumaginnittussaavutit.

Kinguaassiutitigut atornerluineq pinaveersaartinniarlugu, pisut aarlerinartorsiorfiusut pinaveersaartinniarlugit uagut sulisutut sulissuteqarsinnaavugut.

Ass. Inunnik innarluutilinnik toqqaannartumik paaqqinninnermik suliaqaruit, qulakkeersinnaavat, innuttaasup inunnit arlalinnik tamatigut nakkutigineqartarnissaa.

Sullissisutut pinaveersaartitsineq ass. Qulakkeerinninnermut tunngasinnaavoq, innuttaasunik tamakkiisumik naliliinermi ukkatarinninneq, ulluinnarni pisuni naammattumik tapersorsoneqarnerannik, aamma atuarfiup, sunngiffimmi ornittakkap aamma angerlarsimaffiup akornanni ikaarnermi. Aamma sulisunik naammattunik najuuttoqarnissaanik qulakkeerinninnermut tunngasinnaavoq, innuttaasup eqqugaaqajaalluni nakkutigineqarnanilu qimaannarneqannginnissaanik pisoqannginnissaa pillugu.

Kinguaassiutitigut atornerlugaasinamermt ilisarnaatit

Kinguaassiutitigut atornerlugaasimaneq meeqqami assigiinngitsorpassuartigut ersersinnaavoq. Amerlanertigut meeraq periarfissaqarneq, pisinnaaneq imaluunniit piginnaasaqarneq ajorpoq toqqaannartumik oqaluttuarnissaminut. Meeqqamut innarluutilimmut isumassuisutut imaluunniit suliamik suliaqartutut, eqimattanik taakkuninnga sullissisutut, taamaattumik pingaaruteqarpoq takussutissaasinnaasunut, atornerlugaasimanermt pasitsaataasinnaasunut eqqummaarinnissaq.

Takussutissat taakku timikkut takussutissaasinnaapput, ass. Ikit, qileqqut, meeqqap quilerangami anniartarnera imaluunniit ingattarsarluni eqqiluisaarneq. Aamma pissusilersuutsikkut takussutissaasinnaapput, soorlu annilaanganeq, eqqissisimanginneq, ineriartornermi kinguararneq, nerisarnermi allanguutit, sinnarlunneq allarpassuillu. Misigissutsikkut aamma takussutissaqarsinnaavoq, soorlu isummat allangorarneri, imminut naleqartinneq appassisoq, ingattarsertumik nakkutiginninneq aamma tatiginnissinnaanermi ajornartorsiutit. Ilanngullugu takussutissanik amerlanerusunk suli peqarpoq, [uani](#) paasisaqarnerusinnaavutit.

Ilisarnaatit taakku takugukkit, iliuuseqarnissaq pingaaruteqarpoq. Ass. Meeraq saamasumik oqaloqatigisinnaavat, susoqarsimasinnaaneranik, politiit attavigisinnaavatit imaluunniit meeraq nakorsiussinnaavat. Taamaasillutit qulakkeersinnaavat, atornerluisoqarsimasinnaanerata nalunaarutiginnissaa kiisalu meeqqap avatangiisinit ulorianartunit peerneqarnissaa. Atornerluisoqarsimangippat, taamaattoqarsimanginnera uppernarsissavat, meeqqallu pissusilersuutaanut imaluunniit takussutissartaanut pissutaasinnaasut allat misissorsinnaangussavatit.

Pasitsaassineq aamma nalunaarutiginninneq

Kinguaassiutitigut atornerluineq pillugu pasilluteqarnermik imaluunniit innuttaasut naapitatit pillugit allanik ernummateqarnerit qanoq isumagineqartarnersut pillugit suliffinni malittarisassat pillugit aqutsisut oqaloqatigiuk. Pasilluteqarnerit qanoq iliuuseqarfigissanerlugu nalornisuteqaruit, politiit siunnersuinnermut oqarasuaataat ulluinnarni nal. 9 aamma 15 akornanni attavigisinnajaannarpat uunga 25 54 34.

Kalaallit Nunaanni kikkut tamarmik politiinut nalunaartussaataapput, ilisimannilerunik imaluunniit pasitsaassaqarunik, meeraq imaluunniit inersimasoq innarluutilik atugarliortoq

imaluunniit atornerlugaasoq. Pisussaaffik taanna sulisunut (ass. isumaginninnermik suliassaqarfimmi, peqqinnissaqarfimmi aamma ilinniarfeqarfimmi sulisunut) aamma innuttaasunut atuuppoq.

Sulisut, soorlu isumaginninnermik suliassaqarfimmi, peqqinnissaqarfimmi aamma ilinniarfeqarfimmi atorfillit, kiisalu inuit pisortani qinikkatut suliaqartut imaluunniit inuiaqatigiinnik sullissisut, sukannernerusumik nalunaarutiginnittussaataapput. Tamanna isumaqarpoq, atugarliornerup imaluunniit atornerlugaasimanerup takussutissartai immikkut eqqumaffigisallugit, kiisalu ilisimasat taakku iliuuseqarfisussaallugit pisussaataaffectarmata.

Sukannersumik nalunaarutiginnittussaataaneq taamaallaat atuuppoq, suliamik suliaqarnermut atatillugu erumassut pilerpat. Erumassut sunngiffimmi pilerpat, nalinginnaasumik nalunaaruteqartussaataaneq atuuppoq.

Nalunaaruteqartussaataaneq sooq pingaaruteqarpa?

- **Siusisukkut suliniuteqarnej:** Nalunaarutiginninnerit periarfissiisarput tapersersuinnermik suliniutinik pisarialinnik aallartitsinissamut, meeqqap sapinngisamik siusissukkut ikiorneqarnissaa pillugu.
- **Pinaveersaartitsineq:** Nalunaarutiginninnerit pinaveersaartitsinnaapput, meeqqat innarluutillit atornerlugaaqqinnginnissaannut.
- **Pisinnaatitaaffinnik qulakkeerinnineq:** Meeqqat inersimasullu tamarmik toqqissimanartumik isumannaatsumillu peroriartornissamut imaluunniit ataqqinartumik inuuneqarnissamut pisinnaatitaaffeqarput. Nalunaarutiginnittussaaneramik qulakkeerinneqataasoqarpoq, pisinnaatitaaffiit taakku malinneqarnissaannut.

Qanoq nalunaarutiginnittoqartarpa?

Meeraq innarluutilik isumaalugigukku, taava kommunivit isumaginninnermut ingerlatsivia imaluunniit politiit attavigissavatit. Pingaaruteqarpoq saaffiginnissutinni toqqaannartuunissat kiisalu pissutsit erummatigisatit nassuiarluarnissaat.

Kinaassutsit isertuullugu nalunaarutiginnissinnaajuaannarputit. Tamanna kommunimut nammineerluni takkunnikkut, oqarasuaatikkut imaluunniit mailikkut pisinnaavoq. Mailikkut nalunaarutiginnikkuit, isumagissavat mailadresse isertortoq atornissaa, ateq imaluunniit attaveqarfissatut paasisutissat ersitsinnagit.

Nalunaarutiginninninni tulluuttut paasisutissiisutigineqassapput:

1. **Paasisutissatit:** Ateq, atorfik, suliffeqarfik. (Aatsaat kinaassutsit isertuukkusungikkukku)
2. **Tiguisusapp paasisutissartai:** Nalunaarummik tiguisoq kommuni (immikkoortortaq ilanngunneqarsinnaavoq) imaluunniit politiit.
3. **Meeqqap/inersimasup paasisutissartai:** Ateq, ukiut, najugaq (ilisimasatit tamaasa).
4. **Inissisimanermik nassuiaaneq:** Pissutsinik erumalersitsisunik ersarissumik toqqaannartumillu nassuiaaneq.
5. **Pisup/isiginninnerup ullua**
6. **Takunnittut:** Takunnittoqarpat aqqi.
7. **Uppernarsaatit:** ass. oqaaseqaatit, assit.

Kommunit ilaat nittartakkaminni immersugassanik nalunaarutiginninnermi atorneqarsinnaasunik peqartarput. Sullisivik.gl-ikkut aamma nalunaarutiginnittoqarsinnaavoq, eqqumaffigiulli, tassuuna nalunaarutiginninneq kinaassutsimik isertuussiffiusinnaangimmat.

Eqqaamallugu, illit suliamik suliaqartutut nipangiussisimasussaataagavit, kisianni sukannersumik nalunaaruteqartussaataanerit nipangiussisimasussaataaninnit siulliummat.

Qanoq nalunaarutiginnittoqartarpa?

Kommunnerpassuit nittartakkaminni nassuiarpaat, allakkatigut qanoq nalunaarutiginnittoqarsinnaanersoq. Kommunit nittartagai piffissaq ingerlatillugu allanngoriartortarput. Sumiiffiit tamarmik isumaginnittoqarfimmi pigaartoqarput, oqarasuaatikkut attavigineqarsinnaasunik:

Kommuneqarfik Sermersooq:	
Isumaginnittoqarfimmi pigaartoq	Nuuk 55 57 31
Isumaginnittoqarfimmi pigaartoq	Paamiut 53 22 98
Isumaginnittoqarfimmi pigaartoq	Tasiilaq 59 82 20
Isumaginnittoqarfimmi pigaartoq	Ittoqqortoormiit 59 91 01
Isumaginnittoqarfimmi pigaartoq	Qeqertarsuatsiaat 48 28 22
Kommune Kujalleq:	
Isumaginnittoqarfimmi pigaartoq	Nanortalik 53 75 41
Isumaginnittoqarfimmi pigaartoq	Qaqortoq 49 34 35
Isumaginnittoqarfimmi pigaartoq	Narsaq 49 72 03
Qeqqata Kommunia:	
Isumaginnittoqarfimmi pigaartoq	Sisimiut 5 301 97
Isumaginnittoqarfimmi pigaartoq	Maniitsoq 4 872 00
Kommune Qeqertalik:	
Isumaginnittoqarfimmi pigaartoq	Qeqertalik 38 73 00
Avannaata Kommunia:	
Isumaginnittoqarfimmi pigaartoq	Qaanaaq 49 93 59
Isumaginnittoqarfimmi pigaartoq	Upernavik 59 02 08
Isumaginnittoqarfimmi pigaartoq	Uummannaq 54 95 22
Isumaginnittoqarfimmi pigaartoq	Ilulissat 53 09 17
Politiinut attavissaq:	
Siunnersuinermut normu: Siunnersuineq ulluinnaat tamaasa piffissami 9-15 ammasarpoq oqarasuaat 25 54 34.	
Politiit	70 1448

Peqqinnartumik atoqateqartariaatsimik tapersersuineq

Peqqinnartumik atoqateqartariaatsimik tapersersuineq ilaatigut akuersaerneruvoq, inuit tamarmik kinguaassiutitigut piumassuseqarnerannik, aamma kinguaassiutitigut pissusilersuutsit inuunermi pissusissamisoortuusut.

Inuit innarluutillit kinguaassiutitigut piumassuseqarnermik misileraanissaminnut aamma ineriartortitsinissaminnut pisinnaatitaaffeqarput. Pingaaruteqarpoq, illit suliamik suliaqartutut tamatumunnga periarfisseeqataanissat. Illit inissisimaffiit killissanik ersarissaaqataaffiusinnaavoq kiisalu innuttaasut peqqinnartumik kinguaassiutitigut piumassusiminik ineriartortitsinerani akuersaernerussalluni.

Peqqinnartumik kinguaassiutitigut piumassutsimut tapersersuineq suliassarinerit apeqqutaa-voq sumi atorfeqarnersutit. Tamanna suliffinni qanoq iliuuseqarfigineqarsinnaanersoq pillugu aqutsisut oqaloqatigisinnaavat.

- Atuarfeqarfimmi atorfeqaruit, tamanna tapersersorsinnaavat qulakkeerneratigut, meeqqat inuusuttullu kinguaassiutinik ilinniartinneqarnissaat. Pisortat oqaloqatigikkitt, misigigukku, sammisaq ukkatarineqanngippallaartoq. Peqqissaaneq pillugu inatsit naapertorlugu kinguaassiutinik ilinniartitsinermut atatillugu peqqinnissaqarfik siunersieqatissatut peqataatinneqarsinnaavoq.
- Inuttut paaqqutarinnittutut imaluunniit meeqqanik najugaqarfimmi najugaqartunik suliaqaruit, pingaaruteqarpoq meeqqat nammineq inuuneqartinnissaat aamma imminnut misissorsinnaanissaasa inissaqartinnissaat, ass. uffarnerminni.

Peqatigitillugu eqqumaffigissavatit nalinginnaanngitsumik kinguaassiutitigut pissusilersuutsit, ernumateqalersitsinnaasut. Isumaginninnermik Aqutsisoqarfiup atuagaani "*Killiliisa najoq-qutassiaq*" 2023-meersumi qupperneq 44-55 (qallunaatut: qupperneq 37-48) atuarsinnaavatit pissusilersuutsit nalinginnaasut aamma ernumanartut. Najoqqutassiaq Paarisap nittartagaani nassaarineqarsinnaavoq.

Suliassaqarfik pillugu ilisimasaqarnerulerit

Meeqqanik innarluutilinnik kinguaassiutitigut atonerluisarneq pinaveersaartinniarlugu iliuuseqataasinnaanaruit, nammineerlutit iliuuseqarsinnaavutit ilisimasanik ujartuinikkut, piginnaasanillu eqqortunik peqarnissat qulakkeerlugu. Aajuku periarfissat ilaat:

- Pikkorissarnerit ilitersuutillu aqutsisunnut ujartorsinnaavatit
- Isumaginninnermik Aqutsisoqarfiup nittartagaani innarluutit assigiinngisut pillugit nassuiaatinik kiisalu saqqummersitanik assigiinngitsunik attuumassuteqarsinnaasunik peqarpoq. Takuuk [una](#)
- Januscenterip "ernumanaatinut uuttuutaa" atonerluineq pillugu pasitsaassinernik nalilersuinerimut atatillugu meeqqat pissusilersuutaannik nalilersuinerimut atorneqakkajuttarpoq. Nalilersuininna inuit innarluutaat pillugit ilisimasatit atukkit. Takuuk [una](#).
- Pinaveersaartitsinermik immikoortortap Paarisap 2019-imi meeqqanik kinguaassiutitigut atonerluisarneq pillugu suliamik suliaqartunut Killiliisa najoqqutassiaq saqqummersippaa. Takuuk [una](#).
- Isumaginninnermik Aqutsisoqarfik meeqqanut innarluutilinnut nakuuserneq aamma kinguaassiutitigut atonerluineq pillugit videonik marlunnik isiginnaagassiaqarpoq. Takuuk [una](#).
- Oqarasuaatikkut siunnersuisarfik TUSAANNGA. Kikkut tamarmik akeqanngitsumik sianersinnaapput uunga 80 11 80 imaluunniit SMS-erlutik uunga 1899 ajornartorsiutillu pillugit siunnersorneqarlutik tapersersorneqarlutillu.
- Immikkoortumi politiit suliassatik pillugit nassuiaateqarput. Takuuk [una](#).
- Politiit aamma siunnersuinerimut oqarasuaateqarput sianerfigisinnasannik, illit suliamik suliaqartutut apeqqutissaqaruit imaluunniit siunnersorneqarnissamut pisariaqartitsiguit. Ulluinnaat tamaasa piffissami 9-15 oqarasuaammut 25 54 34.

Sianernitit amerlanerutikkukkit, amigartinnagit, sianernikkut kukkunaviangilatit.

Aqutsisut

Aqutsisutut akisussaaffigaat qulakkiissallugu, innuttaasunut toqqissisimanartumik isuman-naatsumillu avatangiisinik pilersitsinissamut sulisutit naammaginartunik piginnaasaqar-nissaat. Tamatuma imaraa sulisut eqqortunik ilisimasanik tunngaveqartinnissaat kiisalu suliatigut ineriartornerannik ingerlaavartumik tapersersuineq.

Immikkoortut aamma avataani suliaqartut soorlu politiit aamma peqqinnissaqarfiup akornannisuleqatigiinnerup qulakkeernissaanut pingaarutilimmik aamma inissisima-vutit. Meeqqat najukkami inuiaqatigiinni toqqissisimanartumik sinaakkuteqarlutik peroriartornissaannik qulakkeerinninnissamut suliannik tapersersuivutit. Ataani suliassaqarfiit nassaarisinnaavatit, najukkami inuiaqatigiinni meeqqat innuttaasullu atugarisaannik pitsanngorsaannissamut suliniuteqarfigisinnaasatit.

Nalunaarutit

Nalunaarutit pillugit naatsumik [uani](#) paasisaqarit.

Pingaaruteqarpoq, illit aqutsisutut isumagissagit, sulisut tamarmik ilisimassagaat nalunaa-rutiginnittussaataallutik. Sulisorpassuit ilisimaneq ajorpaat, taamatut pisussaaffeqarlutik, nalornissutigikkajuttarlugulu, aqutsisoq qaqugukkut ilanngunneqassanersoq, assersuutigalugu nalunaarutiginninnermi. Pingaaruteqarpoq, ilissi suliffittut suleriaatsinut ersarissunik aqqis-suusnaanernik peqarnissarsi qulakkiissagissilu, kikkut tamarmik ilisimassagaat, nalunaarute-qarsinnaallutik nalunaaruteqartussaallutillu. Aqutsisutut misigisinnaassavat, sulisut ernumma-tigisaminnut, nalunaaruteqartariaqarfiusumut atatillugu tapersersorneqarniarlutik siunersiue-qateqarniarlutillu ilinnut takkussinnaanerat.

Immaqa suleriaasersi imaappoq, illit aqutsisutut nalunaarutiginninnermut ilanngunneqartassa-sutit. Matumani annertuumik akisussaaffeqarputit, nalunaarutiginninneq eqqortumut apuun-neqassasoq. Kommunimi isumaginnittoqarfimmi pigaartumut aamma sullissisumuusinnaavoq imaluunniit politiinuusinnaavoq.

Pingaaruteqarpoq, illit aqutsisutut ernumassut tapersersussagit, immaqalu sulisoq nalunaaru-teqarnissamut ikiorlugu. Eqqaamallugu:

- Inuk atugarliornermik takussutissiisoq imaluunniit misigisanik kinguaassiutitigut tulluanngitsut pillugit oqaluttuortoq tatigiuk.
- Sulisup ernumassutaa tatigiuk.
- Nalunaaruteqarneq erseqqissaruk nalunaaruteqarnermi paasissutissanik pisariaqartunik tunniussinermik sulisumik ikiuinikkut.

Sulisut ilaat innarluutillit pillugit suliassaqarfik pillugu ilisimasanik amigaateqartarput. Pingaa-ruteqarpoq, illit aqutsisutut innarluutillit pillugit suliassaqarfik aamma kinguaassiutit pillugit immikkoortoq pillugu sulisunut siunersuinissat. Sulisorpassuarnut – ilinniarsimasunut aamma ilinniarsimangitsunut – atoqatigiittarneq, kinguaassiutit, eqqunngitsuliornerit aamma ator-nerluinerit pillugit oqaloqatigiinnissaq killissamik qaangiisutut misiginarsinnaavoq. Pingaarute-qarpoq, illit aqutsisutut sulisut unammilligassaanik miserratiginninnginnissat aamma sulisunut siunersiuinissat, ilissinni professionalimik immikkoortoq tamanna qanoq isumagineqassaner-soq pillugu – tamanna isumagineqartussaammat.

Sulisunik nutaanik atorfinitsitsivit?

- Qulakkiissavat, pinerlussimanginnermut aamma meeqqanik innarliisimanginnermik uppernarsaatnik aallernissaq.
- Eqqartoruk, innuttaasuni, atorfeqarnerup ataani attaveqatigisani peqqinnartumik atoqateqartarnek soq pingaaruteqarnerseq, aamma kinguaassiutitigut atornerlugaasimanermut takussutissat eqqumaffiqeqassasut.
- Qulakkiissavat, sulisut ilisimassagaat, qanoq nalunaaruteqartoqartarnerseq, nalunaarutiginninnernilu aqutsisoq qaqugukkut ilanngunneqartassanersaq. Qulakkiissavat, sulisut ilisimassagaat kimik, qanoq qaqugukkullu nalunaarfigineqassanersut.
- Sulisut piginnaasaminnik nukittorsaanissamut pisariaqartitaat tapersersukkit, ilaatigut meeqqat atugarissaarnissaat, peqqinnartumik seksualiteteqarnissaat aamma peqqinnissaat qulakkeerniarlugu kiisalu kinguaassiutitigut atornerlugaanerit pinaveersaartinniarlugit.
- Kommunnissinni kinguaassiutit pillugit politikimik paasitikkitt

Najukkami kinguaassiutit pillugit politikimik suliaqarnek

Kinguaassiutit pillugit politikki atorussavaoq pingaarutilik, aamma meeqqanik inunnillu innarluutilinnik sullissiffimmi. Taassuma qulakkiissavaa, atornerluineq, kinguaassiutit aamma atasuteqarnerit pillugit qanoq suliaqartoqartarneranut ersarissumik malittarisassaqaarnissaq.

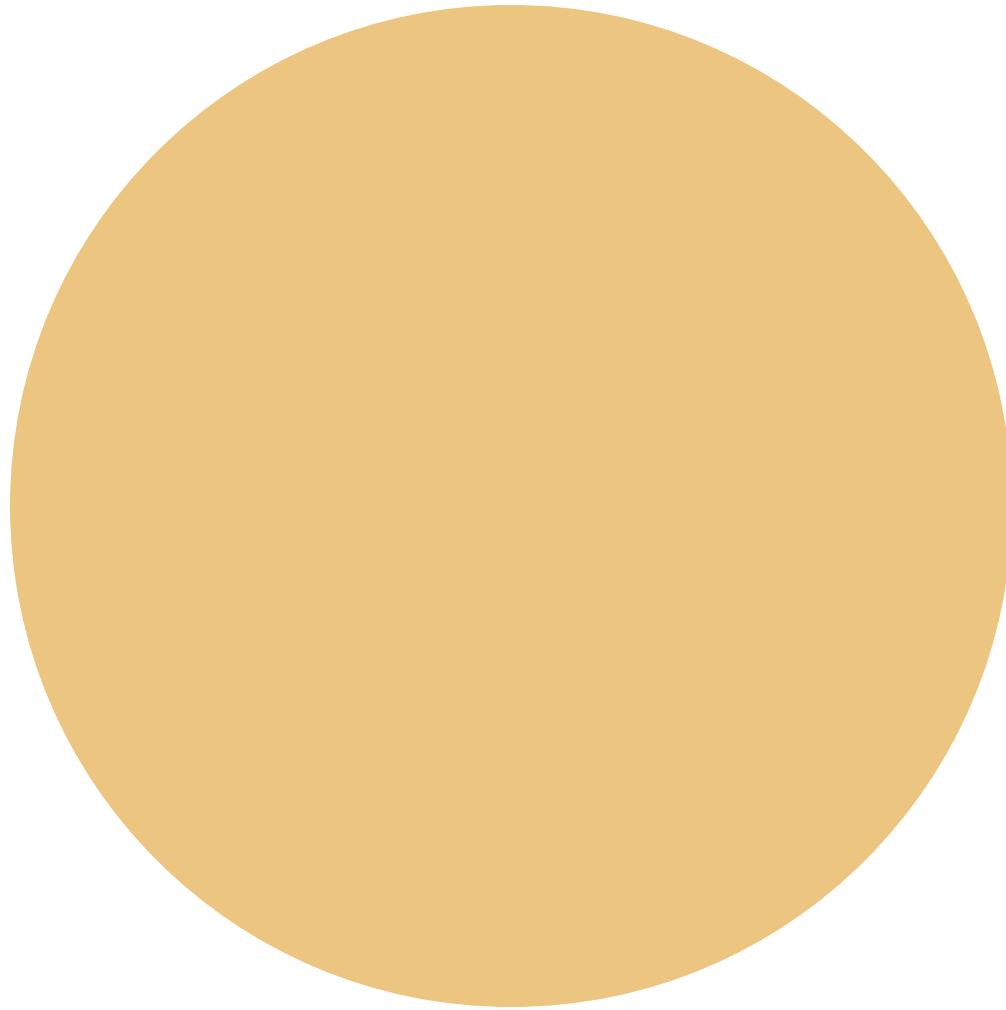
Kinguaassiutit pillugit politikki kommunimut tamarmut najoqqutassarpiaasinnaavoq, pingaaruteqarporli, illit aqutsisutut sulisutit peqatigalugit oqallisigissagissi, kinguaassiutit pillugit politikki ilissinni qanorissanersaq.

Uani allasavasi, suliffissinni kinguaassiutit pillugit politikki pillugu suut isumaqatigiissutigisimanerlugit. Sulisunut aqutsisunullu tunngasunik imaqsinnaavoq, aammali pingaaruteqarpoq, innuttaasunik kinguaassiutitigut atornerluisarnerup aarlerinaataa pinaveersaartinniarlugu, peqqinnartumik atoqateqartarnek tapersersorniarlugu aamma kinguaassiutitigut atornerluineq pillugu pasilluteqarnek qanoq iliuuseqarfigineqassanersaq pillugit imaqaarnissaa. Saniatigut isumassarsialsialaavoq sulisutit suleqatigalugit taassuma akuttunngitsumik nutarsartarnissaa.

Pingaaruteqarpoq, suliffinni sammisaq qaqilerneqarpat illit maligassiuilluarnissat. Isumagiuk, oqallinnermi kikkut tamarmik peqataanissamut periarfissaqaarnissaat.

Pingaartumik suliffinni, meeqqanik inuusuttunillu innarluutilinnik attaveqarfimmi, pingaaruteqarpoq, oqallisigineqassasooq, innuttaasooq sulisumut kinguaassiutitigut soqutiginninnermik takutitsippat, pisumilu tassani suna akuerisassanersaq pillugu professionalimik qanoq iliortoqassanersaq. Meeraq soqutiginninnermik takutitsisimagaluarpuunniit, sulit atornerluineruvoq, sulisup periarfissaq atorpagu. Tamanna aamma atuuppoq, meeqqap atoqateqarsinnaanermut ukiut minnerpaaffigisaat qaangereersimappagit, kisiannili paasinnissinnaassutsikkut ukiui ukiuinut naleqqutinngippata.

Ilitsersuutip matuma tunuani tabeqarpoq apeqqutinik immikkoortunillu imalimmik, kinguaassiutit pillugit pilitikkimik ilusilersuinissamut isumassarsiorfiusinnaasumik. Meeqqat pillugit suliaqarfimmi aallaaveqarput, aammali inersimasut pillugit suliaqarfimmi isumassarsiorfittut atornerqarsinnaallutik.

Peqqinnissaqarfimmik suleqateqarneq

Innuttaasut ulluinnarni aalajangiinernut atatillugu nammineq aalajangiisinnaassuseqarnerisa qulakkeerneqarnissaa pingaaruteqarpoq. Paarlattuanik Tiliumi misigisarparput, qulakkeerneqartuaannanngtisoq, peqqinnissaqarfimmut nalinginnaasumik attaveqarnermi innuttaasut tapersorneqartarnerat. Ulluinnarni anniaatinut nalinginnaasunut, pilersaarutaasumik nakorsamik oqaloqateqarnissamut aamma peqqinnissamut pilersaarutiniq malinninnermut – ass. illissap paavatigit kræftimut misissuinnermut aamma akiuussuserneqarnissamut aggersaanerut atatilluguusinnaapput.

Qulakkeerinninneq, innuttaasup naammaginartumik peqqinnissaqarfimmut atassuteqarnissaa, aamma qulakkeerinneqataasinnaavoq, kinguaassiutitigit atornerlugaasimasinnaanerit paasineqarnerannik.

Peqqinnissaqarfik meeqqat pillugit suliassaqarfimmi peqqissutsimik misissuinnernut akisussaafteqarpoq, pisariaqartinneqarpallu attaveqaatitut peqataasussaavoq. Qulakkiissallugu, suleqatigiinnerup ingerlalluarnissaa, ataatsimut akisussaaffiuvoq.

Najukkami aalajangiisartut

Kommunini aalajangiisartuni ilissi meeqqanut innarluutilinnut avatangiisinik pitsaanerusunik pilersitsinissamut annertuumik sunniuteqarpusi. Illit suleqatitillu tassaavusi, kommunimi aqqissuussaarnernik systeminillu allannguisinnaasut, innuttaasunut allannguutiniq sivisuunik atasinnaasunillu pilersitsinnaasunik. Annertuumik akisussaaffeqarputit, maannakkorpiarlu najukkanni inuiaqatigiinni meeqqat amerlavallaartut, nakuuserfigineqartarput imaluunniit atornerlugaasarlutik, imaluunniit siunissami tamakku aqqusaarnissaannut annertunerusumik aarlerinartorsiorlutik. Akisussaaffik annertoq Naalakkersuisuni aamma Inatsisartuni inissisimavoq, akisussaaffiulli ilaa aamma ilinni inissisimavoq. Toqqagassaqarputit – artornartumik aalajangiinissamut piomassuseqarnersutit sammisallu artornartut pillugit oqaloqatigiinnermik aallartitsillutit, tamanna isumaqarpat, meeqqamik ersiornermit aamma kingunerlutsitsinermik annaassisinnaasutit.

Ilinnut soqutiginarnerpaassaaq aamma kommuninni inunnut tamanut soqutiginarnerpaassaaq, meeqqat peroriartorlutik, inuiaqatigiinnut ilaasortanngorpata peqqissuullutik, nuannaartuullutik tapiissuteqarsinnaallutillu. Taamaattumik neriuppugut, akisussaaffik tamanna asuliinnaangitsumik tigussagit.

Ataani suliniutinut systemimillu allannguinerlut, najukkami inuiaqatigiinni meeqqanut innarluutilinnut atugarisanik pitsaanerusunik pilersitsinnaasunik isumassarsiasanik pissarsissaatit.

Suliniutit sulisunut innuttaasunullu sammivillit

Suliamik suliaqartunut ilisimasat annertunerusut

Suliamik suliaqartut atornerluineq pillugu takussutissanik nakkutiginnittussatut iliuusissanillu qulakkeerinnittussatut suliaqartussat pitsaanerpaat ilagaat. Suliamilli suliaqartorpassuit meeqqanik innarluutilinnik kinguaassiutitigut atornerluisarneq pillugu naammaginartumik ilisimasaqarneq ajorput. Tamanna atuuppoq atornerluinerup annertussusaa, kingunerluutai aamma takussutissartai pillugit ilisimasanut, kiisalu qanoq qisuariartoqarnissaa meeqqallu tapersersornissaa pillugit. Ilisimasat taakku kinguaassiutitigut atornerluinernik pinaveersaartitsinermut kiisalu siusissukkut iliuuseqarnermut pisariaqarput.

Kinguaassiutitigut atornerluisarneq iliuuseqarnerlu pillugit ilisimasat ersarissuussapput, atuaruminartuullutik naammaginartuullutillu. Ilutsinik assigiinngitsunik pigineqartarnissaat kissaatiginarpoq, ass. Videotut, pikkorissaanertut, allakkatut il.il. taakkulu imarisinnaavaat:

- Takussutissat suut nakkutigineqassanersut
- Pasitsaassaqarnermi immikkoortuni assigiinngitsuni qanoq alloriartoqartassanersaq
- Nalunaarutiginnittussaarnernik paasinninneq
- Atornerluisoqareernerup kingorna meeraq qanoq tapersersorneqarsinnaava aamma mamisarneranut qanoq ilaasoqarsinnaava

- Atoqatigiinneq, kinguaassiutinut tunngasut, killissat il.il. pillugit meeraq sunniuteqarluartumik qanoq oqaloqatigineqassanersaq

- Meeqqap atornerlugaaqqinnissaa qanoq pinaveersaartinneqarsinnaanersaq

Sulisut tamarmik, kinguaassiutitigut atornerluineq qanoq pinaveersaartinneqartarnersaq iliuuseqarfigineqartarnersorlu pillugit atuartinneqartariaqarput.

Atuartitsineq sulisunut nutaanut aamma sulisooreersunut tamanut pinngitsoorani ingerlanneqartariaqarpoq. Tiliup nalunaarutaa ilitsersuummut matumunga atassuteqartoq (takuuk [una](#)). Ilanngullugu Isumaginninnermut Aqutsisoqarfik atortussanik assigiinngitsunik suliaqarnikuuvoq, ilisimasanik taakkunanga ineriartortitsinnermut tapersersuisunik, pisariaqartinneqarporli, najukkami aaqqissuusinnermik suliaqartoqarnissaa, taamaasillutik sulisut ilisimasat pillugit paasisimasaqalissamata. Aqutsisut ilisimasat taakku iluaqutaasumik naleqqussarsinnaassavaat, suliffimmut, meeqqanik suliassaqaarfimmut atassuteqarnermut aamma sulisunut tulluarsarlugit.

Suleriaatsit, kinguaassiutinut tunngasut aamma kinguaassiutitigut atornerluineq pillugu eqqumaffiginninnermik aqutsisut ataasiakkaat qanoq suleriaaseqassanersut pillugit, kommunini ingerlatsivinni ataasiakkaani tamani suliarineqartariaqarput, taamaasilluni suliassaqaarfik pillugu pingaarnersiuisoqarneranik qitiusunit takutitsisoqassammat.

Innuttaasunut paasititsiniaanerit iluaqutissallu

Meeqqanik kinguaassiutitigut atornerluinernik pinaveersaartitsinnermik, kiisalu pisuni atornerluisoqarsimanerani qanoq tapersersuisoqassanersoq pillugu qulakkeerinninnissaq pillugu, innuttaasut ilisimasaasa aamma annertusarneqarnissaat pisariaqarpoq.

Ilisimasat taakku siammarternissaannut tulluuttut pisariaqarput:

- Pisinnaatitaaffiit pillugit innuttaasunut paasissutissiinnermik suliniuteqarneq
- Atornerluineq suunersoq pillugu erseqqissaaneq
- Atornerluisoqarsimasinnaanera pillugu takussutissat, innuttaasutut eqqumaffigisassat suuneri
- Paasineqarpat innuttaasutut qanoq iliuuseqartoqassanersoq
- Ikiorneqarnerillu suut pissarsiarineqarsinnaaneri.

Ilisimasanik siammarterineq tamanna ujartuilluni suliaqarnikkut, atuarfinnik, peqqinnissaqaarfimmik, najugaqarfinnik, ulloq unnuarlu angerlarsimaffinnik aamma ulluunerani paaqqinnittarfinnik, sunngiffimmi ornittakkanik il.il. suleqateqarnikkut pisinnaavoq. Paasissutissat atortussanik, inuit attaveqatigiittarfiisigut paasititsiniaanernik, TV-kkut aamma aviisitigut ussasaarinnermik, katerisitsinernik il.il. imaqarsinnaapput. Allamik paasititsiniaanernut aamma pisunut atatillugit tamakku pikkajussinnaapput. Pingaaruteqarpoq, inuiaqatigiit paasissutissinneqarnissaat kiisalu ataatsimoorfiminni meeqqat sinnerlugit iliuuseqarsinnaanissaat.

Nalunaarutiginninnissamut aqutit ersarinnerusut ajornannginnerusullu

Ilitsersuummi matumani nalunaarutiginnittarnerup pingaaruteqassusaa eqqaanikuuarput – kommunimut imaluunniit politii nut (takuuk [una](#)). Tiliumi misigisarparput, inuppasuit ilisimaneq ajoraat sumut qanorlu nalunaarutiginnissanerlutik. Taamaattumik innersuussutigaarput ajornannginnerulissasoq, sulisunut innuttaasunullu, qanoq nalunaarutiginnittoqartarnerata ilinniarnissaa.

Innersuussutigaarput:

- Sulisut nalunaarutiginneriaasiat suleriaaseq aalajangersimasoq ajornaatsorlu qulakkeerneqassasoq.
- Qulakkeerneqassasoq, sulisut tamarmik ilisimassagaat, nalunaaruteqartussaataitanertik kiisalu qanoq taamaaliortoqarnissaa ilisimassagaat.
- Suliffik ilisimatitseqataassaaq, politii nut sianerfissaqartoq, suliamik suliaqartut siunnersorneqarfigisinnaasaannik.

- Ataatsimut tamanullu ammasumik pasinapiluttoqarneranik kalerriisoqarsinnaatitsinermik (whistleblower ordning), kinaassutsimik isertuussiffiulluinnartumik pilersitsisoqassasoq.
- Qulakkeerneqassasoq, nittartakkat attuumassuteqartut attavissat pillugit paasisutissartai nutarsarneqartassasut kiisalu isumaginnittoqarfimmi pigaartup oqarasuaataata normua kiisalu nalunaarutiginninnerup qanoq ingerlanneqartarnera pillugu paasisutissat nassaariuminartuussasut.

Suliniutit innuttaasunut annikinnerusumik piginnaasalinnut sammivillit

Sunngiffimmi ornittakkat

Meeqqat innarluutillit sanngiinnerusumik inissisimapput, pissutsit assigiinngitsorpassuit pissutigalugit, taakkunani pingaarutillit ilaat tassaallutik mattusimaneq aamma kiserliorneq. Tamatumunnga pissutaavoq akulikinnerusumik kisimiittarnerat, pinerluttunut atonerluinissamut periarfissamik nassaariuminernerulersitsisumik; kiserliornermi aamma meeqqat attaveqarnissamut ujartuinerulersarput, tamatuma kingunerisinnaavaa, inunnik timikkut internettikkullu atonerluisunik naapitsinerat. Meeraq immikkut sanngiitsumik inissisimasarpoq angerlarsimaffimmi mattusimagami, privatusorujussuarmi, tamatumalu saniatigut tassani meeqqat amerlarnertigut atonerlunneqartarput. Taamaattumik inunnut, meeqqanik atonerluinissamut soqutiginnittunut sanngiinnerusumik inissisimasoqartarpoq.

Eqimattat aarlerinartorsiorfiusut taakku annikillisinniarlugit taamaattumik pingaaruteqarpoq meeraq katerinnernut peqqinnartunut ilanngutsinnissaa.

Aaqqiissutit ilagisinnaavaat sunngiffimmi ornittakkanik atuinerup nukittorsaaviginera – meeqqat innarluutillit aammali innarluuteqanngitsut – meeqqat inuusuttullu allat peqatigalugit pinnguarfigisinnaasaminnut, sammisaqarnernut peqataaffigisinnaasaminnut, ilinniakkeriffigisinnaasaminnut eqeersimaartitaaffigisinnaasaminnut takkussinnaallutik. Tamanna meeqqat atonerlugaanissamut aarlerinaataanik annikillisaaginnassanngilaq, aammali inuunerup pitsaassusaanik, ataatsimoornermi misigissutsimik annertusaassaaq kiisalu qanigisat ilaquuttallu anersaartorfissaqartilaarlugit. Tiliup arlalinnit tusarppaa, sunngiffimmi ornittakkat orninnerarneq ajornerat, inuit ilaannut toqqissisimanartutut misiginanngimmat, naammaginartumik tapersersuineramik neqeroorfigineqannginamik, imaluunniit ornittakkat ornillugit tikikkuminaammata.

Eqqumaffigisassat:

- Sunngiffimmi ornittakkani sulisut meeqqanik innarluutilinnik tapersersuinissamut piginnaasaqassapput.
- Sulisut ilinniartinneqarsimassapput, atonerluineq qanoq paasineqarsinnaanersoq.
- Sanaartukkat tikikkuminartuussapput innarluutilinnullu tulluarsagaallutik.
- Sapinngisamik meeqqanut ornittakkamukarnissaq ajornaatsuusaaq, sapinngisamillu sunngiffimmi ornittakkanukarnissamut imaluunniit ornittakkamit ingerlanissamut inersimasunik pisariaqartitsissanngillat.
- Tapersersortimik pisariaqartitsisoqarpat, qulakkeerneqassaaq, tamanna atuarfimmit sunngiffimmut ikaarsaarnermi aamma aningaasalerneqassasoq.

Inuiaqatigiinni aningaasaqarnermi unammillernartut

Meeqqat innarluutillit pisinnaatitaaffippassuaqarput, innarluutillit pillugit isumaqatigiisummit aamma inatsimmit, nassuiaasunik, tapersorsorneqarnissamut kiisalu meeqqat innarluuteqanngitsut atugai naligalugit inuunissamut pisinnaatitaaffeqarnerannik. Pisinnaatitaaffinnili taakkunani amerlasuut eqquutsinneqanngillat, tamanna ilaatigut isumaqarpoq, ilaqutariit piitsunngortarnerannik. Innarluuteqarnerup piitsuunerullu tamarmik kinguaassiutitigut atornerlugaanissamut aarlerinaat annertusartarpaat. Meeqqamik tapersersuinerup aamma ikiuinerup amigaataanera ilaqutariinnut akisuujusarpoq, peqatigitillugulu angajoqqaarpasuit meeqqaminnik paarsiniarlutik suliffeqarfefarfik qimattariaqartarpaat. Amerlasuut inersimasunik avatangiiserisaminnik meeqqamut paarsisussanik pisariaqartitsinerusarput, imaluunniit meeqqap najugaqarfimmut nuunnissaanut, tamannalu inissisimaffimmik sanngiinnerusumik pilersitsisinnaavoq. Meeqqat innarluutillit arlalinnik pissuteqartumik eqqugaanissamut aarlerinartorsiornerusarput. Taamaattumik aalajangiisuulluinnarpoq qulakkiissallugu, meeqqanut innarluutilinnut angajoqqaat pisinnaatitaaffimminnik ikiorneqarnissaat tapersorsorneqarnissaallu.

Kommuninni annertunerusumik suliniuteqarsinnaavusi qulakkeerniarlugu, inatsisip tamakkiisumik eqqortinneqarnissaa, kiisalu meeqqat taakkulu ilaqutaat pisinnaatitaaffigisaminnik iluaqutissanik, tapersorsorneqarnermik ikiorneqarnermillu pissarsinissaat. Isumagiuk, sullissisut tamarmik Inuit innarluutillit tapersorsorneqarnissaat pillugu Inatsisartut inatsisaannik ilisimarrinnilluarnissaat, kiisalu inuit innarluutillit pisinnaatitaaffiinik paasinninnissaat. Matumani Tiliog attavigisinnaajuaannarparsi – maaniinnitsinnut tamakku pissutaapput.

Qulakkeersinnaagussiuk, ilaqutariit, innarluutilimmik meerartallit naleqquttumik tapersorsorneqartut, ass. tapersersuisoqarlutik imaluunniit aningaasaqarnikkut, ass. sulinermi akissarsiasaraluanut annaasanut, qulakkeersinnaavarsi, ilaqutariit iluaqutissatigut nukittunerunissaat, meeqqaminnik paarsilluarnerusinnaanissaat, nalinginnaasumillu ilaqutariit pitsaanagerusumik atugaqarnissaat, tamanna tamatsinnut pitsaasuummat.

Meeqqanut innarluutilinnut kinguaassiutinik ilinniartitsineq

Meeqqat innarluutillit ukiuminnut tulluartumik, innarluuteqarnermut sammisumik kinguaassiutinik ilinniartinneqarnissaq pisinnaatitaaffigaat, Tiliulli misilittagai naapertorlugit specialklassini taamaattoqartuaannanngilaq. Ukioqatitik assigalugit kinguaassiutinik ilinniartinneqarnissaq pisinnaatitaaffigaat. Pingaaruteqarpoq, meeqqat innarluutillit namminneq timiminnut aamma kinguaassiutiminnut peqqinnartumik isiginninnissaat, kiisalu isumannaatsumik atoqateqarnissamut eqqortunik piginnaasaqarnissaat, killissanik paasinnissinnaanissaat (namminneq allallu killissaannik), akuersissuteqarnissaat aamma akuersarneqarsinnaasumik kinguaassiutitigut pissuseqarnissaat. Neriutiginarpoq tamanna meeqqat killissaminnik qaangiisoqaraangat, kinguaassiutitigullu atornerlunneqarneq pippat killiliinissamut nalunaarutiginninnissamullu paasinnissinnaanerannik nukittorsaassasoq.

Ilinniartitaanermut Aqutsisoqarfik Paarisa suleqatigalugu nalinginnaasumik suliassaqarfiup iluani kinguaassiutinik ilinniartitsinermi atuartitsissutinik suliaqarnikuuvoq. Meeqqat atuarfianifagimi ”Inuttut inerikkiartorneq” peqqinnissamut ilinniarneq aamma kinguaassiutit pillugit ilinniarneq pillugit anguniakkanik ilanngussisoqarnikuuvoq. Meeqqat innarluutillit ilaat sivikinnerusumik atuartarput, atuarnermi neqeroorutini allani atuartarlutik imaluunniit atuarusunneq ajorlutik, taamaattumik immaqqa kinguaassiutinik ilinniartitsinermi tiimeqarnermi peqataaneq ajorlutik.

Qulakkeerneqassasoq, meeqqanut innarluutilinnut kinguaassiutinik ilinniartitsineq neqeroortigineqassasoq, pingaaruteqarpoq piumasaqaataallunilu, eqqumaffigineqarnissaa,

kinguaassiutinin ilinniartitsineq atuarfinni nalinginnaasumik atuartitsinernut ilaanersoq, atuarfinni neqeroorutini ilinniartitsinermik neqeroorutigineqartartoq, paasinnittaatsikkut timikkullu aallaaviannut tulluarsagaanersoq, oqaatsitigut piginnaasaannut tulluarsagaanersoq, meeqqamullu paasinartuunersoq.

Peqqinnissaqarfimmik ilaatitsinissaq pisariaqarsinnaavoq, peqqissaaneq pillugu inatsimmi nassuiaat naapertorlugu, akisussaaffiuk ilaa tassani inissisimammat. Pissassarfik tamatumunga atatillugu aamma suleqataasinnaavoq.

Tapersersuineramik atortussanik aamma psykologinik atuisinnaaneq pitsaanerusoq tikikkuminarnerusorlu

- Meeqqanut, kinguaassiutitigut atornerlugaasimasunut tapersersuinermi periarfissat piusut, nalinginnaasumik annikitsuupput. Ilanngullugu meeqqanut innarluutilinnut tapersersuinisamat piginnaasaqanngillat imaluunniit inissaqartitsinatik, matuma ataani Meeqqanik sullissisut angalasartut. Ilanngullugu Naalakkersuisuni suliniutini amerlanerpaani ilanngunneqanngivissortarput, atornerluinerup kingorna tapersersuinermi periarfissat. Tamanna isornartuuvoq, atornerluineq, aqqissuussaaneq maannatut isikkoqartillugu, pinaveersaartinneqarsinnaanngimmata. Kinguaassiutitigut atornerluisarnej akiorniarlugu sorsuuteqarnermi pingaarnarpaat ilagaat, atornerlugaanerup kingorna meeqqap katsorsarneqarnerani tapersersuinermi ikiuisussanik tulluartermik, pissarsiarineqarsinnaasunik aamma annertuunik soorlu psykologinik, psykiaterinik il.il. pisariaqartitsineq.
- Meeqqanik sullissisut angalasartut aqqiissutit ajortuunngilluinnarput, nalorninarporli, tapersersuinermik pisariaqartitsisut tamarmik anguneqartarnersut, pingaartumik meeqqat innarluutillit, atornerlugaanissamat eqqungaaqqajaanerusorujussuit anguneqartarnersut. Tiliup nalunaarutaani allani Naalakkersuisunut kajumissaarutigaarput Meeqqanik sullissisut angalasartut annertusinissaat, meeqqanut innarluutilinnut tapersersuisinnaanngorlugit. Kisianni kommunitut akisussaaffeqarput nammineq tapersersuisinnaanissamat, inuiaqatigiit siammasinnerusut innuttaasussinnut sumiginnaappata. Taamaattumik kajumissaatigaarput nammineq suliniuteqarnissarsi, taamaasillusi qulakkeersinnaassagassiuk, atornerluinerit ileqqorissaartumik isumagineqartarnissaat, meeqqallu pineqartut alianarluinnartumik misigisaminnit katsorsimallutik perorsinnaanissaat.

Aqqissuussineq aamma suleqatigiinneq

Matumik ataatsimik tunngavik

Innuttaasunut aqqiissutitut pitsaasutut isigaarput, pisortani ingerlataqarfinni tamani matumik ataatsimik tunngavimmik eqqussineq. Taamaasillutik innuttaasut sumiiffinnut takkuffissanut allaffissorfinnullu assigiinngitsunut arlalinnut orniguttariaqassanngimmata. Attaveqarneq tamarmi kommunimi attaveqaat ataaseq, ataqatigiissaarisuusooq, attuumassuteqartunullu attaveqarnermik ingerlatitseqqissinnaasoq aqutugalugu pisassaaq. Maannakkorpiaq kommunimi, peqqinnissaqarfimmi il.il. attaveqatigiinniarnermi ajornartorsiut naammassineqarsinnaassaaq.

Tamanna isumaqarpoq – naammattumik pisoqassappat – kommunimut matu ataasiinnaassanngitsooq, kisiannili pisortanut tamanut matu ataasiinnaassasoq. Taakkununga ilaassapput peqqinnissaqarfik, politiit, MISI, SANA, Majoriaq, Allorfik, Alliaq, Pissassarfik il.il.

Aqqissuussinerup tamatuma atulersinnerata saniatigut innersuussutigaaqut nalilersuinermi piumasaqaatit annertuut, taamaasillusi systeminik ineriartortitsiuaan-narsinnaagassi, innuttaasunut, sullissisunut aammalu ingerlataqarfinnut ilaasunut ajornannginnerunissaa piniarlugu. Kommunit ajornannginnerusaaq ikioqatigiinneq, allanit ilikkagaqarneq kiisalu innuttaasunut sullitassinnut ataatsimut systeminik pitsaanagerusunik, atugarissaarnermik pitsaanagerusumik naapertuullar-neruneramik qulakkeerinninnissaq.

Ilaqutariit, innarluutilimmik meerartallit, akulikitsumik oqariartuutigisarpaat soriarsinnaannginneq, kiisalu arla-leriarluni uteqqisariaqartarnermik sumiiffippassuarnullu saaffiginnittariaqartarneq misigisarlugu. Tamatuma aarleri-naateqalersittarpaa, innuttaasut tunniutiinnarnerat/taamaatin-nerat pisariaqartitamillu tapersersuineramik pissarsinnginnerat.

Suliassaqarfimmi immikkut ilisimasalik

Isumaqarpugut, sulisut tamarmik innuttaasumut innarluutilimmut attaveqar-tut, suliassaqarfimmi tunngaviusumik ilisimasaqassasut. Pingaaruteqarporli, ilin-niarsimasut ilinniarsimanngitsullu siunersieqateqarfissamik peqarnissaat.

Innersuussutigaarput, kommunit tamarmik kinguaassiutitigut atornerluisarneq aamma innar-luutillit pillugit suliassaqarfiit iluini minnerpaamik suliamik suliaqartumik ataatsimik qulakke-riinninnissaat, kinguaassiutitigut atornerluineq pillugu suliani ilitersuisinnaasumik kiisalu sulis-unut innuttaasunullu siunersuisinnaasumik. Inuk taanna aamma innarluutillit pillugit suliassa-qarfiup iluani iluaqutaasumik allanik inissisimaffeqarsinnaavoq kiisalu peqqinnissaqarfimmik politiinillu attaveqaatsini ataatsimiinnerni peqataasarsinnaalluni.

Ingerlataqarfiit assigiinngitsut akornanni attaveqatigiinneq pitsaanagerusooq, pingaartumik kommunip, politiit, peqqinnissaqarfiup aamma tapersersuinerimi periarfissat akornanni

Meeqqat tapersersorneqarnissat pillugu inatsimmi attaveqaatsini ataatsimiinnertigut ingerla-taqarfiit, peqqinnissaqarfiup, kommunit aamma politiit akornanni suleqatigiinnissaq piuma-saqaataavoq. Isumaginninnermik ingerlataqarfik tassaakkajuppoq ataatsimiinnernut taakku-nunnga qaaqqusillunilu ataqatigiissaarisoq. Tamanna tulluurtuuvooq suliniuterpassuit imminer-minni isumaginninnermik ingerlataqarfimmut tunngammata. Innersuussutigaarput atorfik taanna kommunit qaffasissumik pingaarnersiussagaat, qulakkeerlugulu suliassat piffissani sulisussaaleqiffiusuniluunniit sularineqartarnissaat.

Sumiiffinni allani aamma ingerlataqarfiit akornanni oqaloqatigiinneq pisariaqarpoq. Peqqissaa-neq pillugu inatsimmi peqqinnissaqarfiit immikkoortortaasa meeqqanut inuusuttunullu immik-kut pisariaqartitsisunut immikkut akisussaaffiat nassuiarneqarpoq. Matumani ingerlataqarfiit akornanni suleqatigiinnermut peqataasinnaanermut periarfissaq qaqilerneqarpoq. Tiliumi tusakkajupparput ingerlataqarfiit akornanni siunnersorneqarnissamut ilaqutariit pisariaqartit-sinerat, ilaqutariillit taamaattoqarnera misigineq ajorpaat. Peqqinnartumik kinguaassiutitigut ineriartornermik tapersersuinermut atatillugu, kajumissaarutigerusupparput inatsisitigut pi-sussaaffiusooq tunngavigalugu peqqinnissaqarfimmik suleqateqalernissaq.

Atornerluineq pillugu pasitsaassinermi qanoq kikkullu iliuseqassanersut pillugit ingerlataqarfiit akornanni attaveqatigiinnermik ersarissumik nassuiaaneq pisariaqarpoq, suliniutip eqqortup aallartinneqarnissaa qulakkeerreqassappat.

Inuit ataasiakkaat peqqissusaat pillugu peqqinnissaqarfimmik suleqateqarneq

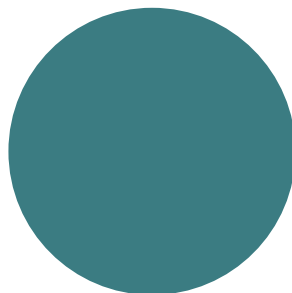
Meeqqat pillugit suliassaqarfimmi ”Meeqqat peqqissusaannik misissuisarnerit meeqqerisumillu misissorneqartarnerat pillugit Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaanni” nassuiarneqarpoq, peqqinnissaqarfik meeqqat suli atualinngitsutut aamma atuartutut ukiullit akornanni pinaveersaartitsisumik peqqissutsimik misissuisoqartassasoq.

Inatsimmi pulaarnerit amerlassusaannut minnerpaaffissamik piunasaqaammik allassimasoqarpoq. Tiliumili misigisarparput, meeqqat ilaqutariillu ilaat tamakkuninnga pissarsiuannanngitsut. Nalunaarummi aamma allassimavoq, immikkoortumi nakorsap akisussaaffigaa, nakorsat aamma peqqissaanermik suliaqartut nalinginnaasumik peqqissutsimik siuarsaasunik aamma nappaatinik pinaveersaartitsisunik suliniutinik atuarfintut, ulluunerani paaqqinnittarfinnut il.il. ikiuisarnissaat. Innersuussutigarpup, atuarfittut peqqinnissaqarfiup immikkoortortanik suleqateqarneq tapersorneqassasoq kiisalu suleqatigiissutigineqassasoq, tamatuma kinguaassiutit pillugit ilitersuineq imarissagaa – aamma inunnut annikinnerusumik piginnaasaqartunut – aamma peqqinnissaqarfimmi sulisut ilinniartinneqassasut, atornerluineq pillugu takussutissat suut misissussanerlugit, pasitsaassaqarnermilu qanoq iliortoqassanersoq.

Inatsimmi ilanngullugu eqqaaneqarpoq, meeqqat inuusuttullu immikkut pisariaqartitsisut immikkut suliniuteqarnermik neqeroorfigineqassasut. Suliniummik tamatuminnga qinnuteqarneq pillugu misilittagaraarput inummit inummut apeqqutaasorujussuusartut, taamaasillunilu malittareqqiilluni misissuinissaq siunnersuinissarlu pillugit annertuumik naligiinngittoqartoq.

Innersuussutigarpup, kommunip najukkami peqqinnissaqarfik suleqatigissagaa tulluuttut pillugit:

- Kikkut tamarmik aalajangersimasumik peqqissutsimik misissorneqartarnissaat tapersorneqassasoq. Misissuinermut matumunnga ilaasinnaapput nalinginnaasumik peqqissutsimik misissorneqarneq aamma aalajangersimanerusut naartunermik misissuineq, kinguaassititigtut nappaatinik misissuineq, tilluusanik misissuineq, qileqqut il.il.
- Najugaqarfinni aamma ulloq unnuarlu angerlarsimaffinni ineqartut ataasiakkaat peqqissusaat atugarissaarnerallu pillugu nalunaarutinut atatillugu nalunaarutit aqputaat erseqqissut qulakkeerreqarnissaat, matuma ataani aaqartarneq, eqqiluisaarneq, kikkut uffaasarnersut, nangilersuisarnersut, avataanit pulaartut, iisartakkanik atuineq, pissaanermik atuineq il.il. pillugit.
- Inissiinermik suliani, nakkutiginninnermik pisussaaffik kommunimiippat ass. annikinnerusumik piginnaasaqarnerup eqqumaffigineqarnissaa kiisalu peqqissaanermi isiginnittaatsinik ilaatitsinissaq.

Ilanngussaq

Najukkami kinguaassiutit pillugit politikkimik sananissinni sammisat eqqartorsinnaasat pillugit ilisserut

Tunnqavik:

- Sooq kinguaassiutit pillugit politikkeqassaagut?
- Sooq kinguaassiutit atornerluisarneq pillugu pinaveersaartitsineq aamma siusissukkut paasiniaaneq ukkatarissallugit toqqarsimavarput?
- Meeqqat/inuusuttut sullissimasagut pillugit immikkut ajornartorsiutinik imaluunniit siusinnerusukkut misilittagarisimasatsinnik, politikkimik sananitsinni atorsinnaasaqarpugut?

Siunertaq:

- Qanoq aamma sooq meeqqanut/ inuusuttunut innarluutilinnut atornerluineq pillugu pinaveersaartitsinermik siusissukkullu paasiniaanermik suliaqarpugut.
- Innuttaasut nakuusernermik imaluunniit kinguaassiutitigut atornerlugaanermik misigisaqarsimasut qanoq sullitissavagut?

Sullinniakkat

- Politikki una kikkunnut sammiveqarpa? Sulisut, aqutsisut, meeqqat, angajoqqaat il.il.

Seksualitetip, kinguaassiutitigut atornerluinerit aamma nakuusernerup nassuiaatai

- Qanoq sunalu atornerluinerusoq isumaqarpisi.

Kinguaassiutit pillugit meeqqanut aamma inuusuttunut suleriaatsit

- Meeqqat seksualitetiat pillugu ilisimasasi nassuiarsigit.
- Nassuiarsiuk, meeqqani eqimattani aalajangersimasuni sullitassinni qanoq misigisaqartarnerlusi.
- Meeqqat/inuusuttut qanoq paarilluassavagut?
- Sulisut qanoq paarilluassavagut?

Meeqqanut inuusuttunullu atornerluinermik pinaveersaartitsineq aamma siusissukkut paasiniaaneq pillugit ilisimasat

- Ukiunut, innarluummut, perungassutsimut kiisalu ajornartorsiutinut allanut atatillugu nakuuserneq aamma kinguaassiutitigut atornerluineq pillugit ilisarnaatinut suut takussutissaaneriniq qisuariaataasernerinillu erseqqissaaneq.
- Atornerluineq pillugu meeqqat qanoq oqaloqatigisarniarpisigit, aamma meeqqani pissusilersuut ernummateqalersitsisoq qanoq alapernaassavisiuk.
- Ilissi aqutsinissinni ulluinnarni pinaveersaartitsilluni suliaqarneq qanoq tapersersussavisiuk.
- Sulinermi avatangiisinik, nammineq allallu pissusilersuutaannut eqqarsaatsinut inissaqartunik qanoq qulakkeerinnissavisi.

Atulersitsineq aamma malittareqqiineq

- Qanoq qulakkiissavisiuk, politikki una ilisimaneqarlualissasoq kiisalu ulluinnarni sulinermi atorneqassasoq.
- Sulisuni ataatsimiinnerni/sammisaq pillugu ataatsimiinnerni assigisaanniluunniit politikki qanoq suleriaaseqarfigissavisiuk.
- Pinaveersaartitsineq aamma siusissukkut paasiniaaneq pillugu politikki sulisussinnut nutaanut qanoq ilisaritittassavisiuk

Peqataatitsineq

- Politikkip imarisaanut meeqqat/inuusuttut qanoq peqataatissavisigit.
- Meeqqanut nakuusertarneq aamma kinguaassiutitigut atornerluisarneq pinaveersaartinniarlugu paasiniarniarlugulu sulinersi pillugu angajoqqaat/angajoqqaatut akisussaasut/suleqatigisartakkat qanoq peqataatinneqassappat imaluunniit nalunaarfigineqassappat?

Linkinut, atuakkanut il.il. attuumassuteqartunut innersuussineq

- Allatorneqassapput, sulisutut/aqutsisutut sumi siunnersuineramik ilitsersuinermillu nassaartoqarsinnaanersoq: kommunip oqarasuaataata normua pingaarneq, isumaginnittoqarfimmi pigaartoq il.il.
- Meeqqanik innarluutilinnik kinguaassiutitigut atornerluineq pillugu nittartakkanut linkinik aamma atuakkanik allattuineq.

Sammisat allat attuumassutillit:

- Inatsit, sulisut ilisimasaqarfigisassaata nassuiaruk:
- Sukannersumik nalunaaruteqartussaataaneq: Nalunaaruteqarneq sunik imaqqassava
- Iliuuseqarnermi aqqutissat – upalungaarsimanermi pilersaarut: Pasitsaassaqarneq pilerpat qanoq iliortoqassava?
- Nassuiaruk, kimut saaffiginnissanerlusi – attavigisassap(t) aqqa aamma oqarasuaatip normua.
- Iliuuseqarnermi aqqutit assigiinngitsut nassuiakkit, pasitsaassineq kimut tunnganersoq naapertorlugu (angajoqqaat, sulisoq, meeraq/inuusuttoq, allat).
- Nassuiaruk, kina nalunaaruteqartuussanersoq.

